

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 48.

V Ljubljani, 29. listopada 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštne 6 K.

Z dunajskega shoda.

Glavno poročilo.

Glavni poročevalec, v boju za pravice učiteljstva osiveli dunajski učitelj A. C. Jessen, je govoril:

Dragi tovariši! Čestiti gosti!

Stari, s šolsko novelo še ne izpačeni državni šolski zakon iz leta 1869. radi označujejo v svobodomiselnih krogih kot biser avstrijskih zakonov. Z označenjem bisera se izkazuje zakonu visoka čast. Biser, simbol lepote, da, lepota sama, in sicer v svojem najplemenitejšem prikazu, je zmožen, da zbudi v ogledovalcu največje občudovanje. Ali pa je to v resnici opravičeno tudi z ozirom na naš biser, na državni šolski zakon? Ne, to ni opravičeno! Zakaj ta biser ima temne pege, ki zmanjšujejo njegovo lepoto, torej tudi njegovo vrednost. Tu moramo predvsem misliti na ona mesta v zakonu, ki so takšna, da se dajo označevati v nazadnjaškem smislu, na ona mesta, ki dajejo slutiti — ne rečem sape, temveč dih konkordata. Teh mest seveda niso prezrli sovražniki zakona, zakaj sovražnikovo oko je ostro, kakor trdi stara resnica. In ker je bilo razlaganje besedila že od nekdaj močna stran naših nasprotnikov, in sicer tako, da mora imeti človek že jako vajeno oko, da razločuje, kje se njihovo razlaganje izpreminja v podtikanje — zato stojimo danes pred dejstvom, da so nasprotniki, sovražniki vsakega duševnega napredka, na tem, ubiti zakon z zakonom, da poznajo besede zakona, da uničijo duha zakona. Ako predstavlja državni šolski zakon z vso svojo strukturo, s harmonskim soglašanjem vseh delov, z jasno izraženim svobodomiselnim duhom v vseh oddelkih, paragrafi, stavkih in obratih branik, ki se mora ob njem takoj razbiti vsaka razjasnevalna umetnost, potem bi tudi ne potrebovali nobenih društev v obrambo ponarejanja zakonov in težko, da bi ustanovili „Svobodno šolo“. Celo minister pl. Hasner, ki velja za stvarnika drž. šol. zakona, se ni mogel varati o slabostih svojega dela. Hasner je bil ostro gledajoč in svobodno misleč človek, zato mu je bilo jako težko, da je moral pustiti v svojem zakonskem načrtu določila, ki se dajo s sijem pravice zlorabljati v sovražne namene; toda mož je stal pod pritiskom danih razmer in ni hotel izvedljivo žrtvovati na ljubo neizvedljivim zahtevam. Samo tako se da razlagati, da mu je bežala po konceptu črna domača mačka avstrijska in pustila na njem sledove svojih tac.

Ako moramo z ozirom na državni šolski zakon zavreči teorijo o biseru in jo zavriniti kot izraz pretirane cene, ostane vendar nepobitno, da znači ta zakon velik napredek za čas, v

katerem je nastal. Dittes, ta izredni mož, ki je družil z jasnim razumom zmagnujočo moč besede, je trdil popolnoma prav, ko je na učiteljskem shodu v Berlinu v svojem slovečem in slavno-znanem, z resnicoljubnostjo razvnetem govoru stavljal nemškimi državam, zlasti pruskim mogočnejšem za zgled avstrijsko šolsko zakonodajstvo in tako dal enkrat tudi Avstriji prednost pred Nemčijo. Seveda, zakon — in naj bi bila v njem porabljen vsa modrost vseh časov in vseh narodov — ostane le akademiško delo, polovica dejanja, ako ostane le na papirju. Svojo popolno vrednost dobi šele z izvedbo. Šolski zakon mora šolo nositi, mora naznačevati načrte, ki se naj po njih razvije vsa organizacija šolstva. Določiti mora tudi smotre, ki naj služita v njih dosego vzgoja in pouk. Toda notranje življenje šole same, oblika in izraz šolskega dela, ki segata daleč preko mrtvih form zakona, slone edino in samo na ramah delavcev, ki jim zaupamo mladino. Ti delavci morajo biti in ostati za delo sposobni in dela veseli. To zahteva, da je dano učiteljstvu poleg temeljite izobrazbe za njegov poklic tudi tako zunanje stališče, ki mu dovoljuje, da živi osvobojen skrbi za vsakdanji kruh — z vso silo, z ljubeznijo in navdušenjem šoli. Zakaj ako stoji čvrsto beseda prirodoslovca, da človek je, kar je, da se torej vse njegovo telesno in duševno razpoloženje in zato vsa njegova sposobnost ravna po kakovosti in množini njegove hrane, tedaj velja tudi to o učitelju; zakaj tudi učitelj je človek, kakorkoli izkušajo o tem dvomiti tuintam.

Temu preudarku imamo zahvaliti § 55. državnega šolskega zakona. Ta § je mišljen lepo in pravilno. Ako bi bil izveden v smislu svojega začetnika, tedaj bi ne bilo za nas nobenega gmotnega vprašanja. Da: ako! Toda minister obrača, deželni zbor pa obrne. In tako se je ta § za učitelje, ki so ga pozdravili z veseljem, izkazal kot fata morgana, zbudil je upanja, ki so se končala s krutim razočaranjem. Njegova velika napaka, ki ob nji težko trpi učiteljstvo, tiči v njegovi obliki, ki nima za izvedbo nobenih jasnih, ostrih črt smeri in meja, temveč daje svobodni misli, da goli samovolji izvršujočih organov neomejeno prostost. Zakaj, kaj se pravi, „prost od zavirajočih postranskih poslov vso svojo moč posvetiti šoli in svojo rodovino krajevnim razmeram primerno preživljati?“ Kako se kažejo te besede v številkah? Pogled v zakone o učiteljskih plačah sedemnajstih kronovin, nas uči, da vlada popolna anarhija v številkah. Na Tirolskem more učitelj že z 800 K živeti mirno rodovinsko življenje in se brezskrbno poglabiti v svojo stanovsko nalogo — tako so dognali v deželni hiši v Inomostu. Ako je zasilni učitelj, mu ni treba te vsote.

Kakor kaže izkušnja, mu je dovoljeno, da vleče za vrv zvona, da gre poleti za pastirja na planino ali za natarja v kako letovišče. Tudi si lahko kot vodnik tujcev ogleda ponosne gore svoje domovine. Taki posli torej ne sodijo na Tirolskem v kategorijo zavirajočih postranskih poslov. Na Gorenjem Avstrijskem omogoča učitelju dohodek 1200 K vzdrževanje vseh moči za svoj poklic in svoje rodovine. Na Dolenjem Avstrijskem je ta namen dosegljiv, če dobi mož na leto 1400 K. Češko in Moravsko dovoljuje plačilni minimum 1200 K, Šlezija 1400 K, Štajersko 1200 K, Koroško in Kranjsko 1000 K, in to gre tako dalje v pisani menjavi, dokler ne napravi Galicija žalostnega konca s 700, reci in zapiši z velikimi latinskimi črkami: sedemsto kron. Sedemsto kron! — Mož in žena in sedem otrok — normalno stanje učiteljske rodovine — naj žive ob teh dohodkih celo dolgo leto! Tu se pač pogube vse misli ob podobi sree pretresujoče bede!

Ako iščemo spričo dolge in pisane številčne vrste, ki se v nji prezentujejo minimalni dohodki avstrijskega učiteljstva, vedoče niti, vodeče misli, ki naj bi izdajali nekaj takega kot sistem, tedaj se mučimo zaman. Ako bi hoteli vkljub temu govoriti o sistemu plačevanja, tedaj more biti to samo sistem najizrazitejše brezsystemnosti. Popolno nedostajanje sistematiške skupnosti se kaže v kričeči obliki z neverjetno razliko med Šlezijo in Galicijo. O možu, ki ima kot rodovinski oče letnih dokodkov 1400 K v belskem okraju, domnevajo, da bi izhajal ravno s polovico te vsote, ako se preseli na streljaj, prekorači Bialo in se naseli v Galiciji. V obeh bivališčih pa ima iste trgovine in obrtnike, dvojno mesto Belsko-Biala. Tako postane v Avstriji nemogoč dogodek in ima v zakonu zaščitno obliko!

Vse zakone, ki so krivi takih raznolikosti prejemkov, smo dobili legalnim potom, vsi so sankcionirani in vsi slone na enih in istih tleh, na § 55. državnega šolskega zakona. Kako široka mora vendar biti podstava, ki more nositi tak babilonski stolp! In kako sirovo in trdo kaznuje resnica vero v tako širokost laži! Zakaj pripovedke o cenah in drugih deželah, o krajih, kjer živiš napol zastonj, in o krajih, kjer moraš vse dvojno plačati, sodijo danes, v dobi tako razvitega prometa, v deželo pravljic. Cena dežela — to ni v resnici nič kot ščit, za katerega se izkušajo skrivati pred pušicami pravične graje tiste krivde polne vesti, ki so za krvavo zasluženost plačilo prevarale težko delajoč stan; ceni kraji — že davno jih ne poznamo in javno so raz-

kriti kot Potemkinove vasi. Minila so že skoro štiri desetletja, ko se je na splošnem učiteljskem shodu v Gradcu opovrgla legenda o cenah živil, ki so različne po kraju in deželi, in le obžalovati je, da vkljub temu še sedaj učinkuje tista legenda v trdovratno vzdrževanih razlikah učiteljskih plač. Celo krajevni sistem, ki sosedne šolske občine, katerih prebivalci si preskrbujejo svoje potrebščine iz istih virov, od istih trgovcev in istih obrtnikov, ločijo v drage in cene kraje in po tem učiteljstvu odmerjajo plače — celo ta nesrečni sistem ni še povsod umrl na svoji očividni nepravilnosti.

(Dalje.)

Resni časi.

Vsak dan si pripominjamo nehote, kako zadržuje prosvetno delo klerikalizem, oni duh srednjega veka, ki tlači vse samo zato, da bi se nekaterim izvoljencem dobro godilo. Fraza je že postala primera, da je klerikalizem volk v ovčji podobi, zato tako malo izda vse naše delo proti njemu. Zadovoljni moramo torej biti, če se časih pokaže ta volk v svoji pravi podobi, da se malo globlje zamislimo, da pregledamo svoje in svojih nasprotnikov uspehe ter se vprašamo: Kam drži ta pot? V najbližji svoji okolici lahko spoznavamo volka vsak trenutek, a kaj, ko smo hitro pripravljeni govoriti o človeški slabosti in čez noč pozabiti, ali pa mislimo, da je le pri nas tako, kamor še ni prišla prava svoboda, da smo zaostali in podobno. Vse premalo poznamo klerikalizem, premalo imamo v evidenci stvari, ki bi nam dale dobro orožje v roke in kar je morebiti najvažnejše: premalo smo organizirani, da bi mogli z uspehom delovati proti taki falangi kakor je klerikalni sistem.

Sistem!

Ob asistenci najvplivnejših mož napada Lueger „gospodar Dunaja“ avstrijska vseučilišča, češ, da sejejo prevratne ideje, revolucijo, brezdomovinstvo in nevero. Preostaja nam še osvojiti si vseučilišča!

Kje so oni, ki ne vidijo klerikalne nevarnosti? Kje so oni, ki nočejo delati proti klerikalizmu zato, ker upajo, da bo sam razpal, oni, ki trdijo da se klerikalci ne branijo?! Če jim ne zadošča že napad na vseučilišča, naj si ogledajo citat iz govora kneza Liechtensteina: „Iz cerkve trpeče smo postali cerkev triumfujoča.“

Z Dunaja v Krakov.

Spisal Rudolf Dostal.

Bilo je hladno jutro na binkoštni petek, ko sem stal na severnem kolodvoru na Dunaju in si kupil vozni listek v Krakov. Bližal sem se torej izpolnitvi že davno gojene želje: videti toliko neznanega sveta, čuti milodoneči jezik, ki je v njem pel Adam Mickiewicz svoje ode, Henrik Sienkiewicz pisal svoje romane. Koliko sem že čital in slišal o poljskem narodu in sedaj naj vidim sam vse to! Sree mi je bilo polno pričakovanja in hrepenenja.

Že na kolodvoru je bilo opaziti dva elementa avstrijskega severa, namreč prevladujoči slovanski živelj in obilico židov. Kmalu nas je vlak odpeljal izpod kolodvorske strehe proti severu, najprej skozi II. okraj, potem čez dolgi dunavski most v XXI. okraj, Floridsdorf — tukaj je prva postaja — pa še pozneje, ko smo bili že daleč izven Dunaja, se je poznala bližina orjaškega mesta. Dunaj se rapidno širi proti severu. Izven XXI. okraja sem videl razne veletvornice, med njimi znano firmo Siemens & Halske za prozvajanje elektrike.

Vlak hiti dalje po Moravskem polju. Wagram, Aspern, Esslingen, Dürnkrut! Sama znana imena! Gledal sem skozi okno na tožno polje in si obnavljal zgodovinske podatke. Kakor nalašč je pripravljena ta velika ravan za moritev človeštva. In na robu te ravnine teče kakor „ogromna solza“ reka Morava. Tako žalostne vode še nisem videl: mirno, počasi vali svoje vodnje proti jugu. Na desnem bregu vidimo še zadnje goriške kraje proti severu, kjer rodi trs n. pr. znani Matzen.

Prepeljemo čez Dijo, ki je desni pritok Morave, in pridemo na Moravsko. Takoj se marsikaj izpremeni. Na postajah nas pozdravijo dvojezični napisi, v vlak vstopajo Moravani z milodonečo slovansko govorico. Kmalu sem v razgovoru z nekim novodošlecem, ki mi razkazuje okolico. V Hani smo. Kako lepa si, Hana, in kako rodovitna! Bilo je ravno poldne, ko sem izstopil v Ogrskem Gradišču, kjer sem prikinil vožnjo, da obiščem pičlo uro oddaljeni Velehrad, grobišče naših slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda. Solnce je toplo sijalo, ko sem korakal po pešpoti med njivami. Vprašal sem nekega poljskega delavca po poti. Veliko mi je razlagal, jaz pa malo razumel. Pa časih človek po instinktu pravo zadene. Bližal sem se gozdiču,

Triumfirajo! Vzroka imajo dovolj: baš zdaj so dosegli dva popolnoma in izrečno svoja ministra, v parlamentu predstavljajo najmočnejšo stranko — obenem stranko, ki jo podpirajo celo take stranke, ki se imenujejo sicer svobodomiselné.

Šesti katoliški shod bide z loparjem, in to kar naravnost po glavah; mogóče se spametujejo naprednjaki o pravem času in napravijo proti združenim klerikalcem napreden blok, ki bi bil edini zmožen v državni zbornici varovati koristi narodov proti plemstvu in hierarhiji. Ali bodo izprevideli, da se mora narod odločiti ali nazaj ali naprej, in da mora predvsem videti, da so se odločili njegovi voditelji, da so začeli brez strahu hoditi po svojih potih, ki so jih za prava spoznali, brez sporazumljevanj z načelnimi nasprotniki? Težko je upati, dokler se bodo sporazumljenja z drugimi narodi v zadevi skupnega napredka imenovala izdajstvo domovine, dokler bo smel kak Jeglič, ki mu je ves slovenski narod deveta briga, z uspehom kazati na svoje slovenstvo, sploh dokler bo veljalo za zadostno legitimacijo, če je kdo te ali one narodnosti. Poštenjake in lopove imajo vsi narodi sveta — zakaj bi se ne smeli naprednjaki združiti v povzdigo ljudske blaginje, ko smejo klerikalci z narodovim dovoljenjem biti mednarodni v dosego svojih nelepkih, podlih smotrov. Podle pa moramo imenovati take smotre, ko vemo, da nimajo klerikalci ne enega razumnika, ki bi zagovarjal svoje prepričanje, to, kar res misli in čuti.

Posameznikom so često dokazali naši časopisi, pa tudi sodišča, da se njihovo „politiško prepričanje“ nikakor ne strinja z njihovim osebnim mnenjem, notranjim prepričanjem — pa niti jih ne oblije rdečica niti jim narod ne obrne hrbta. Zakaj dobri Slovenci so, ki nikdar ne bodo prodali svojega naroda itd. Da so pa „katoličani“ drugih narodov „dobri“ — to je pa potrebno za časni in večni blagor „ljubega“ ljudstva.

Zakaj bi se torej naprednjaki ne smeli združiti z drugimi naprednjaki, ko gre vendar za prvi blagor ljudstva?

Pa ne smemo upati tega! Bodisi so sami preveliki šoviniisti, ali pa jim volilec „ne dovolijo“. Za Boga, pomislite vendar, potem bi morali iti skupaj tudi s socialnimi demokrati — tega pa naš narod nikakor ne prenese!

O dločnega, skupnega nastopa poslancev se nam je težko nadejati, dokler ne bo ljudstvo drugačno.

ki me je kmalu sprejel v svojo hladno senco. Začul sem prvo kukavico in bil mi je njen pozdrav dobor omen. Nekako čudno mi je bilo pri srečanju v tem pričakovanju, kdaj ugledam Velehrad.

Pot se nekoliko vzdiguje, potem pa hitro pada proti robu gozda. Že stojim zunaj in zrem, Velehrad v tako prijetni dolinici, kakršne še nisem kmalu videl. Kraj sam na sebi je sicer neznaten, krasi ga edino veličastna cerkev, v kateri počivata sv. Ciril in Metod. Cerkev je velikanska, najlepši v nji je veliki oltar, izdelan iz kararskega mramorja. Na sprednji strani spodaj ima tri prekrasne reliefe, katerih prvi kaže slovo umirajočega Cirila v Rimu od brata Metoda. Na dugem reliefu vidimo klečečega Metoda pred papežem Hadrijanom II., ki mu daje palij kot znak nadškofovskega dostojanstva. Tretji je najlepši: Metod blagoslavlja svoje vernike tri dni pred smrtjo. Tudi slike v cerkvi so jako lepe. Znamenite so korne klopi, tako po svoji starosti — stoje v cerkvi menda že okrog 200 let — kakor po svoji umetni rezbariji. Veličastna kupola je visoka 25 m. V bližini cerkve je kapelica, ki ji pravijo Cirilka. Baje je še izza časov sv. Cirila in Metoda. Seveda je sedaj popolnoma prenovljena in kaže gotški slog.

Šolstvo hočejo imeti klerikalci predvsem — dobro vedo, kje je izvor njih propada. Veda jim škoduje, tako da danes poka že na vseh koncih in krajih. Zato hočejo dobiti tudi vseučilišča v svoje roke, da bodo dogme tudi znanstveno dokazane!

No, tako hitro jim to ne pojde, medtem pa se hočemo potruditi, da pridejo uspehi vede med ljudstvo. Kar so dosegla vseučilišča kot znanstveni zavodi po trudu polnem delu, delu v znanosti in vedi, ki edino izključuje strasti ki gre mirno, a z gotovim korakom naprej, to hočemo nesti med ljudstvo, da začne samo misliti, da si bo znalo samo izbrati pot k sreči. V izobrazbi je moč, torej:

„Na delo med ljudstvo!“

Duh časa.

VII.

Na noge torej, drugače mnogobesedni, učeni in na videz zaslužni klerikalizem, učiteljstvo te kliče še vedno na odgovor! Prevelika bi bila sramota, da bi se tako slavna stranka s tako slavnimi pisatelji in govorniki ne upala stopiti v bran poštenja svoje stranke na dan pred borno, ponižano in od pamtveka zaničevano učiteljstvo! Ako noče ali ne more tega storiti, zahteva učiteljstvo kapitulacijo na vsi črti. Če hoče še v bodoče veljati naš klerikalizem z vodstvom in časopisjem vred za katoliško stranko kakor se vedno usti, mora respektirati učiteljstvo, pisati o njem dostojno v katoliškem in verskem duhu, nehati z zlorabo vere za dosego nadvlade, gojiti pošteno in dostojno polemiko na časnikarskem polju in v javnosti pri nastopih; biti spravljen, miroljuben, odkritosrčen; podpirati narodno zavednost, jenjati s hujskanjem zoper šolo, učiteljstvo in druge stranke; strogo se držati v politiki verskih načel ter tudi po teh delovati, pisati in živeti; storjene krivice poravnati; zavzemati se z vso vmo za povzdigo šolstva in urejevanja učiteljskega gmotnega stanja; gojiti ljubezen, spravljenost in resnicoljubnost v javnosti ter smatrati politiške nasprotnike za ljudi in ne za pse. — To so zgolj katoliška načela, samoobsebi umevna, na podlagi vere ter sprejemljiva za vsakega katolika. Ako sprejme naš klerikalizem te pogoje, smo kmalu skupaj. „Narod“ in „Učit. Tovarish“ bosta takoj odnehala, ker ne bosta imela več povoda napadati niti pisati obrambe. Mir bo potem med našim narodom; konec

Hodil sem še nekaj časa okrog, rad bi ostal še dlje časa v kraju, ki je bil za nas Slované nekdanj ne samo versko, ampak tudi kulturno središče. Pa ker sem hotel natančno ravnati po načrtanem programu, sem se napravil na povratek. Preden je gozdič odtegnil mojim očem kraj, nam Slovanom tako znamenit, sem sedel v travo, gledal v dolino in si v spominu obnavljal prve strani naše kulturne zgodovine in nikdar poprej mi niso ostala ona fakta tako dobro v spominu kot sedaj. Nato pa sem odšel v Ogrsko Gradišče. Slovaško mestece ni sicer kaj posebnega, vendar je v nekem oziru interesantno, ker je nek tip za slovaški življenj v vzhodni Moravski.

Večeralo se je že, ko sem nadaljeval svoje potovanje. Izmed krajev, mimo katerih smo se vozili, moram omeniti Prerov. Kakor znano je bilo to mesto torišče delovanja slavnega pedagoga Komenskega. In moravsko učiteljstvo je proslavilo njegov spomin z lepim spomenikom.

Pri Staudingu prestopimo na šlezjska tla, in sicer v zahodno polovico, vozimo se ob Odri, pridemo zopet nazaj na Moravsko in smo pri Oderfurtu (Přivoz) v vzhodni šlezjski polovici. Od tu pa do Oderberga, 10 km daleč, je skoro en sam

bo potem s prepirom, sovraštvom in „bratomornim“ bojem. Potem bi postali v politiki močni v strah nasprotnikom — to bi bil res božji blagoslov. Ali bo pa naš klerikalizem to storil? Nikdar! Pregloboko je že padel, da bi mogel stopiti na to pot. Smejal se bo, ko bo to čital ter s hinavsko proti nebu zavitimimi očmi rekel: „Od učiteljstva se ne damo poučevati, kaj in kako naj delamo; mi smo že sedaj prava katoliška stranka z imenom S. L. S., ki ima za seboj ogromno število naroda brez učiteljstva in naprednjakov — ti naj nas pišejo v uho s svojimi nasveti, mi ostanemo kakor smo bli!“

S tem je natančno dokazano in povedano, kdo bi moral prvi stopiti na pot sprave. A sprava je pri našem klerikalizmu neznan pojem; boj, ubijanje, klanje, prepir, sovraštvost, razdor, nesložnost in krivi nazorji so njegovo delo, na katere je ponosen, trdeč, da je to katoliško delo, ali v resnici je pogansko! Ali ne bo temu konca? Menda nikdar, dokler bo imelo naše katoličanstvo take prvoborce, voditelje, političke nazore. Kaj pa škof kot višji pastir in odgovornik za naše katoličanstvo pred Bogom in ljudmi? Hm, on odobruje vse to ter to celo blagoslavlja in priporoča. Njegovo geslo je: Mi ostanemo kakor smo bli! Po njegovem zgledu, z njegovo odgovornostjo in pod njegovim vodstvom se dogaja vse, kar smo dokazali, zato bo tudi odgovornost njegova jako težka.

Kar se tiče opombe o ustanovitvi društva katehetov v našem glasilu, je bila nepreklicno na svojem mestu. Učiteljstvo je tekom let jako napredovalo z raznimi metodiškimi spisi. Zadnja leta deluje „Slovenska Šolska Matica“ v tem smislu prav dobro, zato jo pri tej priliki jako priporočamo učiteljstvu in učiteljskim šolskim knjižnicam. Naša duhovščina pa, ki poučuje verouk po naših šolah, ni storila dosedaj v tem oziru prav ničesar. Slovenskih metodiških knjig za verouk ima doslej še prav malo, da ne rečemo skoraj nič. In vendar je zanjo verouk važen predmet na naših ljudskih šolah. Ne samo važen, marveč je tudi težaven predmet, ker se bavi skoraj izključno s samimi abstraktnimi, otroškemu razumu in duhu težkimi pojmi. Kdor hoče verouk z uspehom poučevati na ljudskih šolah, mora biti marljiv, pripravljen na pouk in imeti mora tudi temeljito pedagoško izobrazbo, da zna govoriti, misliti in ravnati z mladino v otroškem duhu. To delo ni šala, ampak resno delo. Kako se je to delo opravljal po naših ljudskih šolah, to vemo mi najboljše. „Slovenec“ naj lepo molči, da mu drugič ne posvetimo,

kakor mu gre. Večinoma hodijo v šolo naši — zlasti mlajši — kateheti popolnoma brez priprave, razlagajo verouk kakor odraslim, ne vedoč, da imajo pred sabo neumne otroke. Ko pride do izpraševanja, pride tudi razočaranje. Učenci ne znajo nič, ker niso mogli razumeti gradiva, in sedaj poje navadno palica, da je groza! Kako naj se pa katehet pripravi na tako važno, težko in abstraktno gradivo brez metodiških knjig in nazorovanja? Zadnji čas je že, da se je v ta namen ustanovilo društvo katehetov, ki bo lahko blagodejno delovalo, če bo vztrajno in delavno. Do sedaj seveda ti gospodje niso imeli časa za tako važno delovanje, za politiko in agitacijo pa je bilo vedno dovolj časa. Mi se ne jezimo zaradi ustanovitve tega društva, marveč ga pozdravljamo, naša nevolja obstoji v tem, da se ta predmet zanemarja, površno opravlja, veliko ur ponekod zamudi in se na mnogih krajih postopa nepedagoško z ubogo šolsko mladino. Klerikalizem naj lepo javno izjavi, da odobruje sedanji šolski zakon in s tem odobruje tudi svobodno šolo. Drugače naj molči o svobodni šoli, ker se s tem samo smeši!

Smešno je, kako zna naš klerikalizem metati javnosti pesek v oči glede sedanje šole. Glede dopisa v „Slovenec“ št. 153, ki se poteza za nadzorništvo g. Štefana Primožiča, smo že odgovorili na drugem mestu našega glasila. Le to hočemo še pribiti, kar tam piše „Slovenec“, namreč: „Mi smo resnični prijatelji šolstva. Želimo torej, da se imenovanje nadzornikov vrši v versko-nravnem duhu, kakor je to tudi nedavno sam cesar v prestolnem govoru izrečno poudarjal.“ — Ravno v tem duhu jo jo zaval tudi „Domoljub“ št. 26: „Cesar in učiteljstvo. V prestolnem govoru je cesar naglašal, da se mora mladina v ljudskih šolah vzgojati versko-nravno. Krščanski poslanci so glasno odobraval te pomembne besede vladarjeve. Žalibog, da se je liberalno učiteljstvo kaj malo oziralo na to, saj želje po „svobodni šoli“ se nikdar ne vjemajo z versko-nravnim poukom. Naj bi bilo odslej bolje v tem oziru!“

Iz teh dveh izjav človek ne more presoditi, ali so klerikalni mazači javnega časopisja pravi ideoti, nevedni puhloglavci, ali pa do skrajnosti zvijačni in hudobni, da z namenom varajo javno mnenje. Klerikalizem je resničen prijatelj šolstva? Od kdaj? Od pamtiveka je pisal najgrše in najostudnejše vedno proti sedanji šoli, učiteljstvo je pa vedno napadal, grdil, zasmehoval, zaničeval in oviral pri trudapolnem delu. Pred petimi leti nam je napovedal boj na življenje in smrt, in ta boj traja

kolodvor, in sicer zaradi premoga, zakaj tukaj spravljajo na dan ogromna bogastva premogo. Jezila me je temna noč, proga je sicer ves čas električno razsvetljena, a nisem mogel opazovati okolice, pa zato sem se odškodoval pri povratku.

Bilo je polnoči, ko sem dospel v Krakov. Čudil sem se tišini in miru, dasiravno šteje mesto 100.000 prebivalcev. Utrujen od dolgega pota in obilice novih vtiskov sem kmalu počival v Morfejem naročju. — Solnce je stalo drugo jutro že precej visoko na nebu, ko sem se zbudil. Napotim se v sredino, v kavarno. Večina kavarn se nahaja v prvem nadstropju. Tu sem spoznal prvič poljski šovinizem. Na svoja nemška vprašanja nisem dobil odgovorov. To se mi je pozneje še večkrat pripetilo. Čudno! Poljaki v parlamentu tako naklonjeni nemški vladi — doma v Galiciji pa radikalni narodnjaki!

Hajd na Vavel! Kaj je pravzaprav Vavel? Grič, na njem velikanski kraljevski grad, bivša rezidenca poljskih kraljev in stolna cerkev krakovska. Grad je sedaj prazen, umetnine in zgodovinske znamenitosti se nahajajo v muzejih v mestu. Okrog Vavela teče Visla, „ljubo ga objemaje“ kakor Krka okrog Novega mesta. Hodil sem ob orjaških zidinah, gledal doli v

leno vodo in mislil na Vando, nesrečno poljsko kraljico, ki se je vrgla tu dol iz obupa in studa pred vsiljenim, nepriljubljenim ženinom. Vali šumljajo, krijejo ta in marsikateri grob in tiho hitijo proti severu...

Nato pa v cerkev, v ta Pantheon poljske zgodovine! Tu počivajo jagelonski kralji, dalje Kočiuško, general Poniatovski, Jan Sobieski, Avgust Saški, Štefan Batori in drugi. V lepi grobnici sam zase počiva velikan duha, pesnik Adam Mickiewicz! Primeren kraj! Med kralji sveta — kralj duha! Cerkovnik hodi s teboj in ti z mrkim očesom razkazuje ostanke in spomine nekdanje poljske slave. Povede te tudi v zakristijo, kjer vidiš nekdanjo poljsko državno zakladnico, oziroma samo njene ostanke. Med različnimi zlatimi in srebrnimi posodami, ornatimi, križi i. t. d., te zanima posebno velika zlata roža, ki jo je poslal papež Klemen XII. ženi kralja Avgusta III. Kaj takega še nisem nikdar videl. Samo zlato, rumeno in blesteče!

V cerkvi sem opazil nenavadno mnogo ljudi. In pozneje sem se prepričal o veliki poljski pobožnosti. Nekega večera stopim v cerkev, kjer se je ravno vršila majnikova pobožnost. Vsa zbrana množica je pela neko Marijino pesem. A ne tako

še danes z neprestanimi napadi, da smo prisiljeni stati v obrambi za čast šole in učiteljstva. Ali pomeni to biti prijatelj šolstva? To je grda laž — klerikalizem je bil, je in ostane neizprosno sovražnik šolstva, to je pribito. Najbolj smešno je, da niti noče vedeti, da je papež Pij IX. proklel sedanji državni šolski zakon, ker je bila šola in učiteljstvo z njim iztrgano iz rok klerikalizma ter je bilo postavljeno na proste poge. Šola in učiteljstvo je postalo svobodno in to je tista zloglasna „s v o b o d n a š o l a“, ki jo še danes proganja klerikalizem kot nekaj grdega, pregrešnega, kot strah ljudstva. Naprednjaki hočejo pa to šolo obdržati, kakršna je sedaj, zato poudarjajo, da se bodo vedno potezali za svobodno šolo kot neko nedotakljivo lastnino.

To papežev prokletstvo ni še do danes preklicano, a vkljub temu je novi šolski zakon rodil v Avstriji obilnega blagoslova in tudi naš slovenski narod je deležen v obilnosti tega blagoslova moderne svobodne šole, ki je v očeh našega klerikalizma prokletstvo za naš narod, kar je dr. Šusteršič javno povedal. Učiteljstvo mora priseči pri nastopu svoje službe, da se bo držalo šolskih zakonov. Kateri učitelj se je pregrešil zoper svojo prisego? Z imenom na dan, hudobni obrekljivci! Mi se ne bojimo javne kritike, a ta mora biti poštena, odkrita in resnična! Ako kdo kaj zagreši proti odgoji, le na dan z njim z imenom in priimkom, a ves stan blatiti neprestano po krivem in s hudobnim namenom, to si prepovemo enkrat za vselej! Ti ljudje se sedaj sklicujejo na versko-nravno odgojo, ki jo je cesar poudarjal v prestolnem govoru, kar je že nekaj samoobsebi umljivega in starega, kolikor je novi šolski zakon star. Naš klerikalizem razume pri imenovanju nadzornikov nekaj drugega, da mora biti namreč novi nadzornik klerikalec, ki bo na videz jako pobožen drugače pa hudoben, zvijačen, obrekljiv, lažnjiv, breznačaje, denuncijant in podrepnik sedanjega pokvarjenega klerikalizma. Takih nadzornikov se bo znalo učiteljstvo kmalu znebiti, naj le poizkusi klerikalizem svojo srečo! — Sedaj poudarjajo ti ljudje državni šolski zakon, a v resnici so vedno bili, so in bodo proti njemu. Tako varajo naši klerikalci javno mnenje neprestano na katoliški podlagi. Mi tudi izražamo željo: Naj bi se že enkrat izpreobrnil ti trdovratni, hudobni in zvijačni nasprotniki šolstva v veliko korist šole in naroda! (Dalje.)

kot pri nas, zaupno in milo. Ne! Ampak nekako fanatično, mogočno, zdelo se mi je kot nekaka bojna pesem, junaška in zmagujoča. Pozneje sem nekje čital, da so Poljaki zato tako pobožni, ker upajo od Boga zopetno obnovitev svojega bivšega kraljestva.]

Z Vavela zopet nazaj v mesto, in sicer na glavni trg. Tukaj stoje Suknjenice (Tuchhallen), palača v gotškem slogu, središče poljske zgodovine in kulture. V prvem in drugem nadstropju se namreč nahajajo muzeji in galerija slik. Tu se lahko prepričaš, kaj so Poljaki že dosegli v umetnosti. Izmed obilice slik mi je omeniti eno najlepših in največjih: „Neronove baklje“, delo Siemiradzkega. Slika pokriva celo steno: kristjani, pribiti na križe, oviti s slamo, osmoljeni — že gore, pogled uprt v nebo, spredaj ob balustradi v nosilniku sedi Nero, poleg njegova Popea in pogled poln groze mu je obrnjen v goreče kristjane. Slika učinkuje izredno globoko, in vedno stoji pred njo mnogo ljudi, ki jo dolgo dolgo opazujejo. — Lepa je tudi slika „Kočiuško pri Raclavicah leta 1794“, znana pod imenom „Finis Poloniae“, ki predstavlja izgubljeno bitko Poljakov za svojo svobodo. — Omeniti mi je še sliko „ruska trojka“: voz, v kateri so vpreženi trije konji, vidijo se njihove vzdignjene noge in

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljski krožek št. Vid pri Ljubljani je imel svoj II. letošnji sestanek 21. t. m. pri „Slepem Janezu“. Ob lepem vremenu se je zbrala prav velika družba in tudi Ljubljana je bila dobro zastopana.

Tovariša Gregorin in Jelenc sta poročala o shodu avstrijskega učiteljstva na Dunaju, ki je bil 2. t. m. res impozanten, na katerega pa noben slovenski poslanec ni imel časa priti. Govor je bil še o drugih stanovskih zadevah. Le prehitro je potekel čas v tej lepi družbi.

Na snidenje v januarju!

Slov. učiteljsko društvo kočevskega okraja. Na zborovanju dne 5. decembra ne bo na dnevnem redu revizije društvenih pravil, ampak: 1. Hospitacija pri tov. Betrianiju (risanje). 2. Poročilo tov. Štefančiča o zborovanju na Dunaju. 3. Slučajnosti. Posebna vabila se ne razpošiljajo. —an—

Zborovanje postojnskega učiteljskega društva se je vršilo dne 19. t. m. v Postojni ob navzočnosti 23 članov, kar je mnogo premalo z ozirom na zanimiv dnevni red in lepo vreme, zaradi česar je to zanikrnost tov. predsednik jako ostro ožigosal, rekoč: „Mi, ki smo se zbrali, se nismo zbal daljnega pota in žrtve za pot; zakaj za nas je to res žrtev. O ne in o ni, ki so tudi danes izostali brez pravega vzroka od zborovanja, se pa gotovo ne bodo branili poviška, ki ga jim mi priborimo s trdim delom. Sramota pa vsem, ki nas za to celo — zasmehujejo!“ Brzovjavno so se oprstili učitelji vipavski zaradi obilega izvenšolskega dela.

Po presrčnem pozdravu je na to 1.) poročal tov. predsednik-delegat o vseavstrijskem učiteljskem zborovanju delegatov na Dunaju. Njegovo poročilo je bilo prav zanimivo ter se je sprejelo z odobravanjem; le o faktičnih uspehih tega zborovanja ni mogel ničesar poročati, ker se je deputacija mnogo kasneje napotila v posete k ministrom. Toda tudi ti niso podali nikakšnih pozitivnih odgovorov z ozirom na izboljšanje deželnih financ, češ, da bi se s tem kršila avtonomija kronovin, ako bi ukazali te podpore porabiti za izboljšanje učit. plač. Zato le mimogrede vprašam, ali se ne bi moglo od vlade dobiti posebnih rednih letnih prispevkov za zvišanje naših plač?

Za to naj bi se zavzel g. drž. poslanec Hribar. Rekel je že prvo, naj reče torej še drugo! Iskrena hvaležnost učiteljstva mu je zagotovljena!

2.) Prav dobro je poročal tov. šol. vodja Juvanec o izvenšolskem delovanju učiteljstva ter so se na to soglasno sprejele vse one točke, ki jih je glede tega predlagal

globoke razi v cesti; slika je en face, postirana je jako ugodno, in sicer namenoma, namreč na povprečni steni koncem dvorane. Ko stopiš noter, bi se skoro umaknil nasproti dirjajočim konjem.

Zanimiv je narodopisni muzej s svojimi narodnimi nošami, različnimi izdelki i. t. d.

Trg pred Suknjenicami se imenuje „Rynek slowy“, tukaj prodajajo okoličani svoje pridelke. Zanimivo jih je gledati v narodni noši, te ponosite, skoroda aristokratske postave v dolgih belih suknjah z rdečimi pošitki. — Okolo 1. okraja, Srodomešćie (Sredomestje), je napravljen po dunajskem vzorcu „Ring“, samo da mi je v Krakovu veliko bolj ugajal. Na Dunaju je edino drevored v Krakovu pa park. Tu se je na binkoštno nedeljo izprehajala ogromna množica, tu sem se naslajal ob mehki, blagglasni govorici lepih naših severnih sester. Ti nasadi so pravi blagodar za prebivalstvo, saj od okolice, ki je pusta in gola, ne morejo dosti imeti.

V vzhodnem delu mesta je okraj „Kazimierz“, kjer se nahajajo sami židje in teh je tretjina krakovskih prebivalcev. Da jih je toliko, se imajo Poljaki zahvaliti svojemu kralju Kazimiru iz XIV. stoletja. Ta je namreč imel židovsko ljubico,

tov. Pesek na skupščini v Radovljici. Peskov referat, kakor tudi te točke so izšle v posebni brošuri, ki stane 40 h.

3.) Soglasno so bili izvoljeni na predlog tovariša Stritarja sledeči tov. v odsek za izvenšolsko delovanje: Dragotin Česnik, nadučitelj v Knežaku; J. Brinar, ravnatelj v Postojni; F. Juva-nec, šol. vodja v Postojni; Fr. Punčuh, nadučitelj v Vrhpolju; Fr. Mercina, učitelj v Vipavi; J. Grad, nadučitelj v Košani; J. Kobal, učitelj v Dolenji vasi pri Senožečah; J. Lipovec, učitelj v Bukovju, Fortunat Lampret, učitelj v Trnovem in gđ. Marica Dovganova, učiteljica v Zagorju.

4.) Pri raznih predlogih prečita najprej tov. Česnik „Zavezin“ dopis z dne 19. oktobra t. l., s katerim naznanja društvu, da letos izplača banka „Slavija“ — „Zavezi“ 4033 K 34 h, in sicer po dogovoru iz l. 1890.

To so pridobili naši „Zavezi“ oni učitelji in učiteljice, ki so zavarovani pri tej banki, in sicer brez vsakih odtegljejev. „Slavija“ plačuje namreč od vsakega učitelja, ki je zavarovan pri nji, nekaj odstotkov v dobro „Zavezi“.

Z ozirom na to predlaga tov. Česnik, da se vsak učitelj in vsaka učiteljica zavaruje le pri „Slaviji“.

Novo izvoljenega odseka pa naj bo med drugim dolžnost sestaviti seznam vseh zavarovancev pri banki „Slaviji“ iz našega okraja, dalje kateri še sploh niso zavarovani ali pa pri tujih bankah. — Predlog je bil sprejet soglasno.

Končno še tov. nadučitelj Rudolf Horvat stavi sledeči predlog: Z ozirom na veliko nevarnost, ki preti otrokom na paši, zlasti njihovi pravni, predlagam: 1.) vsak učitelj-predavatelj se oziraj pri roditeljskih večerih tudi na to tako pereče vprašanje; zakaj otroci ne le da zamujajo s pašo redni šolski pouk, oni se privadijo tudi mnogim drugim nerednostim; 2.) učitelj pazi tudi na vedenje šolarjev na paši, bodisi sam, ali pa tako, da poizve pri starejših pastirjih o šoloobiskujočih otrokih; 3.) kakor hitro zapazi kake nerodnosti, naj jih po možnosti odpravi s šolskimi kaznimi, v obratnem slučaju pa pokliče starše takih razbrzdanih otrok, da jih oni doma primerno kaznujejo in pogostoma nadzorujejo na paši sami.

Tudi vse te točke so bile soglasno sprejete. S tem je bil dnevni red zborovanja izčrpljen, in tov. predsednik ga zaključil z veselimi upanjem, da bo zlasti novoizvoljeni odsek za izvenšolsko delovanje uspešno mogel delovati za napredek našega stanu in v blagor našega naroda.

Štajersko.

Upravni odbor „Zveze štajerskih učiteljev in učiteljic“ ima v nedeljo, dne 8. decembra t. l., ob 11. uri predpoldne v okol. šoli v Celju svojo sejo. — Dotlej izvolijo posamna društva določiti v smislu pravil svoje delegate.

V o d s t v o.

in zaradi nje je protežiral ves njen rod. Hodil sem dolgo po tem okraju, gledal različne Arone in Mojzese v dolgih kaftanih, opazoval firme, kjer je najbolj zastopano ime „Liebeskind“.

Omeniti mi je še dve cerkvi: Marijino na glavnem trgu, in sicer zaradi krasnega triptira, umetno delo Vida Stioša, izrezano iz enega samega kosa, in pa cerkev na Skalki, kjer je umoril kralj Boleslav škofa Stanislava. Na steni kažejo pod steklom madeže krvi, seveda je moral zob časa ta znamenja izbrisati, zakaj jaz nisem ničesar več opazil.

Impozantno je gledišče, moti edino obilica oken. Tudi univerza je lepa, v sebi hrani mnogo zanimivosti. Na mizi, kjer je bila podpisana zadnja delitev Poljske, sem pisal svoje razglednice.

Preden sem se poslovil od Krakova, sem še obiskal takozvani „Kopiec Kosciuszko“ (Kočiuskov grič), ki ga je poljski narod z nosil z rokami svojemu junaku v spomin. Še enkrat sem pregledal z griča mesto, tudi tja na eno uro oddaljeno rusko zemljo mi je zrlo oko, premišljeval sem to žalostno poljsko usodo in zdelo se mi je, da dobro razumem, kako da ne morejo Poljaki zabiti svojega nekdanjega kraljestva.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje dne 5. decembra ob 10. Na dnevnem redu so važni dopisi, razna poročila društvenih odposlancev in nujne stanovske stvari.

Na obilno ali najboljše na polnoštevilno udeležbo vabi imenom društvenega odbora

Avguštin Požegar, t. č. načelnik.

Društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“.

Donesek po 2 K za slučaj smrti dne 5., oziroma 6. septembra društvenika Pavla Matschka in Vekoslava Strmška je treba plačati tekom decembra 1907. — Obenem se opozarja, da niso zadnje oznanjenih doneskov za štiri smrtne slučaje plačali še mnogi društveniki nujno se prosi, da se to čimprej zgodi.

Odbor.

Slovenjebistriško učit. društvo je po daljšem presledku zborovalo 21. t. m. v Slov. Bistrici. Predsednik tov. Polanec pozdravi navzoče ter čestita v imenu društva sicer odsotnim gđ. članicam Hinterlechnerjevi, Kunejevi, Stegnarjevi, Treotovi in tov. Varlu, ki so v tem terminu prebili drugi izpit. Za tem se prečitajo in odobrijo zapisniki zadnjih zborovanj.

Izmed dopisov omeni tov. Polanec one glede tožbe okr. šolskega sveta napram našemu društvu; zadeva stoji sedaj v tem stadiju, da je okr. š. svet poslal vso stvar dež. šol. svetu, dočim so spravili predsednika tov. Polanca — ki izvršuje vse sklepe le v društvenem imenu — v disciplinarno preiskavo...*)

Z odobravanjem se je vzel na znanje dopis banke „Slavije“, ki je sklenila z „Zavezo“ pogodbo, s katero se „Slavija“ zaveže plačevati „Zavezi“ nekaj odstotkov od vsakega člana „Zavezinih“ društev, če se zavaruje pri nji.

Peskov brošure „Na delo med ljudstvo!“ so se takoj razpečale med navzočim učiteljstvom.

Za dopisi je prišlo kratko, a jedrnat poročilo tajnice gđ. Westerjeve o „Zavezini“ skupščini v Radovljici. Tu bodi omenjeno, da ima naše društvo v tovarišici Westerjevi agilno članico, ki je jako vnetja za organizatorično delo; marsikateri tovarišici pa tudi tovarišu bi bila lahko zgled stanovske zavednosti.

Tovariš S. Krotký je poročal o dunajskem zborovanju ter posebno o sestanku spodnještajerskih delegatov: iz njegovega referata smo posneli, da se bliža kriza v „Zvezi“ h koncu ter se vrši občni zbor tekom prosinca v Celju.

Kot tretji poročevalec je nastopil tov. Kokl in obravnaval zanimiv tema: „Kulturno delo učiteljstva izven šole in njega stik z narodom“. Glede političkega delovanja je omenil gotovo umestne besede, da ne sme stati učiteljstvo sedaj, ko se bje ljut boj za šolo na strani, ampak krepko biti na braniku za naše ideje. Na predlog tov. Westerjeve se naprosi tov. Kokl; da svoje predavanje pri prih. zborovanju dovrši in se bo tedaj tudi izvolil odsek za izvenšolsko delovanje.

Tov. Polanec želi, naj bi se pričelo društveno leto zaeno s šolskim letom; tov. Špan meni, da bi prišli s tem v konflikt z društvenimi pravili; končno se sklone vzeti to določbo v nova pravila, ki se predlože občenemu zboru.

Pri slučajnostih želi gđ. Feigl pojasnila glede prispevkov „Zvezi“; sklone se počakati do občnega zbora. Tov. Kokl priporoča pristop k „Čebel. društvu“ in naročitev „Slov. Čebelarja“. Na predlog tovariša Vršiča se sklone poslati vsem članom učit. društva okrognico v prav ostrem tonu, da se opozori one društvenike, ki dosledno ignorirajo društvena zborovanja, na stanovske dolžnosti. Tov. Krotký priporoča vsestransko razširjanje družb. nega koledarja. Za „Zvezino“ zborovanje se izvolijo delegatom tov. Wester, Kokl in Krotký.

Tokratno zborovanje je bilo izredno animirano in bi le bilo želeli, da pride i v naše društvo več gibanja. Občni zbor se vrši prvi četrtek po celjskem zborovanju.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je zborovalo dne 19. novembra v Šmarju pri Jelšah. Podpredsednik Sekirnik presrečno pozdravi navzoče, posebno nove člane: tov. Debelaka,

*) Shod državne zveze avstr. profesorskih društev, ki se je vršil 1. in 2. t. m. v Ljubli je sprejel soglasno sledečo resolucijo: „Za sklepe odbora kakega društva je v smislu društvenih pravil in društvenega zakona odgovoren edino odbor. Posamezni odborniki se zaradi izvršitve odborovih (oziroma društvenih) sklepov ne morejo osebno kot profesorji in učitelji klicati na odgovornost in disciplinarno kaznovati!“

Sv. Vid, — Siterja, Pristava, — Hribernika, Sv. Peter, — Rozmana, Žusem, — Stritarja, Sv. Vid. V vzvišenih besedah se spominja prerano umrlega, izredno delavnega predsednika V. Strmška, ki je 18 let stal na čelu našega društva in 18 let bil duša vsemu delovanju. Slavi ga kot stebel učiteljske organizacije, najboljšega prijatelja, vrlega učitelja, zgledega Slovenca. Njegovo geslo je bilo: Vse za druge, nič zase.

Društvo je sklenilo v trajen spomin in proslavo značajnega moža vzdati spominsko ploščo na šoli v Št. Petru na Medvedovem selu, kjer je nad 20 let služboval. Odbor ima nalogo, da vse potrebno ukrene. Gotovo bo vse slovensko učiteljstvo rado v ta namen prispevalo, zakaj Strmšek si je to zaslužil. Po zadnjem zborovanju, ko se je razpravljalo o regulaciji učiteljskih plač, je prinesla „Domovina“ oster članek proti referatu in v tem tudi proti društvu, da se je napadalo davkarske uradnike. Uredništvo „Domovine“ ne zadene krivda, gotovo je dobilo od kakšnega dobroznanega dopisnika neresnično poročilo. Krivda pa zadene tistega, ki je z neresničnimi podatki hotel podkopati ugled referenta Strmška in vsega učiteljstva. Društvo izreče za ta čin redke nekolegijalnosti svoje ogorčenje. Referat v rokopisu je shranjen pri tajniku, vsakdo si ga lahko prečita.

Tov. Ferline poroča o shodu na Dunaju, tov. Flerè o zborovanju „Zaveze“ v Radovljici.

Delegatom štajrske „Zveze“ sta voljena Ferline in Flerè. Zahtevata naj v najkrajšem času občni zbor.

Ker bo prihodnje zborovanje dne 2. februarja jako važno, že sedaj vabimo k polnoštevilni udeležbi. Na dnevnem redu bo med drugim: Volitev novega odbora in volitev odseka za izvenšolsko delovanje.

Politiški pregled.

* **Katoliški šulferajn.** Dr. Lueger, župan dunajski, je igral na zadnjem katoliškem shodu veliko ulogo. Ponašal se je, da lahko doseže od vlade, kar hoče; tako hoče poizkušati tudi z vseučilišči. Ta morajo postati krščansko-socialna-katoliško-klerikalna. Kako rešujejo klerikalci nacionalno-ekonomsko vprašanje, nam pojasnjuje izrek kolinskega škofa: „Siromaki živijo po božji modri previdnosti življenje bede, odpovedi in dela!“ Kako se bo razvila medicina na katoliški univerzi, si lahko mislimo, ako vpoštevamo besede dr. Luegerja, ki se je izrazil nekoč v deželni zbor: „Dokler ne napravijo zdravniki sami kake trave, jim nič ne zaupam!“ In vendar je imel kar tri zdravnike okoli sebe v svoji bolezni, čeravno jim nič ne zaupa. Taki so vsi klerikalci v teoriji, drugačni pa v praksi. Saj vendar dr. Lueger sam ne veruje na to, da se katoliško vseučilišče razlikuje od drugih le v tem, da ne dovoli predavati židovskim profesorjem. In za tako vseučilišče imajo klerikalci že 4.000.000 zbranega denarja. — V krščanskosocialnih krogih je čuti glasove, ki niso nič kaj zadovoljni s katoliškim shodom na Dunaju, ker je bil premalo — nemški. V tem smislu se izraža glavno kršč.-soc. glasilo „Deutsch. Volksblatt“ na Dunaju. „Information“ piše, da nikdar ne podpiše kršč.-soc. stranka vsega, kar se je govorilo na katoliškem shodu (v narodnem oziru); Nemcem stoji višje edinost v narodnih vprašanjih. In tem ljudem se suženjsko klanjajo slovenski „narodni“ klerikalci s Šusteršičem in Korošcem na čelu. Ni čuda, da se zbujata tudi med Slovenci odločen odpor proti temu narodnemu izdajstvu, za katerim stoji nenasiťljivo hrepenenje po vladi in moči naše duhovščine, ki je predvsem katoliška. — Kako „zatirani“ so klerikalci v Avstriji, se je zopet pokazalo na tem shodu. Brzobjavne pozdrave so poslali temu zboru: nadvojvoda prestolonaslednik (ki je tudi protektor kat. šolske družbe) Fran Ferdinand, nadvojvoda Friderik, nadvojvoda Leopold Salvator, nadvojvodinja Marija Terezija, Marija Anunciata, Izabela, velika vojvodinja Adelgunda iz Toskane, kardinal Gruša, škof Rösler, minister Bienert (liberalec!), minister Marchet (liberalec!), minister Ebenhoch, minister Korytowski, namestnik grof Kielmannsegg, bivši minister grof Auersperg (liberalec!), župan Lueger, knez Svarcenberg itd. Ali niso siromaki res zatirani?

* **V državnem zboru** je predložila vlada načrt zakona, ki jo pooblašča zgraditi normalnotirno železnico od Novega mesta mimo Metlike do deželne meje proti Karlovcu in od Knina v Dalmaciji do hrvaške meje pri Pribudici. V načrtu je tudi po-

stranska proga iz Metlike do Črnomlja. Stroški so proračunani na 29.800.000 K. Vlada hoče dognati s to železnico krajšo in lažjo zvezo z Dalmacijo, ki bo imela v slučaju vojne veliko vrednost. Trgovinski promet pa se bo gibal po morju kakor dosedaj, posebno še, ako dobi Ogrsko popolnoma svoje carinsko ozemlje. To je namen te železnice in nič drugega. Klerikalci imajo pri tem toliko zasluge kakor mi.

* **Avstrijsko bojno brodovje** bodo zopet pomnožili. V Trstu v ladjedelnici izdelujejo tri nove bojne ladje; v Pulju spuste v morje kmalu novo križarko, v Reki pa delajo torpedovke.

* **Verige v Bosni in Hercegovini.** Uporabljanje verig pri kaznjencih v Bosni in Hercegovini je končno vendarle odpravljeno. Toda ne popolnoma; zakaj rabili jih bodo še kot disciplinarno kazen. Bati se je, da bo odslej preveč disciplinarnih kazni v Bosni-Hercegovini!

* **Štiristo milijonov proti Poljakom na Nemškem.** „Deutsche Zeitung“ je dobila vest iz nemških parlamentarnih krogov, da bo pruska vlada zahtevala od zbornice ne 50, ampak celik 400 milijonov za razlastitev Poljakov, t. j. za nakup poljskih posestev s strani nemških kolonistov. Kolonizacijska komisija je potrošila za boj proti Poljakom v 20 letih svojega delovanja že 450 milijonov mark; okolnost, da ima biti sedaj danih na razpolago še nadaljnih 400 milijonov mark, priča o tem, da hoče pruska vlada nastopiti proti poljski politiki in narodnosti z vsem nasiljem. Ta energični korak vlade se daje tudi razlagati s tem, da se nemški liberalizem nahaja sedaj v štadiju preporoda, in bi mogla brzo nastopiti doba, ko bi vlada ne mogla dobiti več zadostne podpore v svoje namene. Nositelji sedanje protiljudske politike so namreč konservativci. Zato zahteva sedaj vlada večji znesek, ki bi ji mogel zadostovati za daljšo dobo, ne da bi morala njena protiljudska politika biti odvisna od izpremembe strank na Nemškem.

* **Vseslovanski shod.** Iz Petrograda poročajo, da se med poslanci dume ventilira vprašanje vseslovanskega shoda na Ruskem. V to svrhu je daroval ruski profesor A. Borsenko iz Odese, ki je letos prisostvoval sokolskemu zletu v Pragi, svoto 100.000 rubljev. Borsenko je poslal ta znesek ministrskemu predsedniku Stolypinu, ki je v zgornji namen naložil denar v državni banki. Borsenko si je pridržal pravico razpolagati z omenjeno svoto. Avstrijski poslanci dr. Markov, Klofač in Hribar so sklicali vseslovansko enketo, ki naj se bavi z vprašanjem prireditve vseslovanskega shoda. Izmed drugih poslancev so se priglasili še dr. Hajn, Kalina, dr. Kramar, dr. Hlibovicki, dr. Tresić in dr. Baljak. Kakor se poroča, nameravajo prirediti ta shod meseca avgusta prihodnjega leta.

* **Prihodnji konzistorij v Rimu** se bo vršil, kakor poroča „Giornale d'Italia“, sredi meseca decembra t. l. V tem konzistoriju ne bodo imenovani novi kardinali, vendar je možno, da se papež v zadnjem trenutku odloči, da imenuje kakega inozemskega kardinala.

* **Na Portugalskem vre.** Iz Lizbone poročajo: Cenzura se izvršuje od oblastnije jako strogo. Odpirajo sumljiva pisma. Domačinom se žuga z deportacijo v Afriko. Vsi uglednejši politiki so prešli v republikanski tabor. Pad monarhije se smatra neizogibnim. V glavni ulici je eksplodirala bomba; dva moška sta bila ubita, eden pa težko ranjen. Bombo so vrgli zdravnik Lopes, neki elektrotehnik in neki pomorski častnik. Bomba je bila namenjena za kraljevo gledališče. Takoj je bilo aretiranih 38 oseb, pozneje pa še sto. Razburjenje je velikansko.

Vestnik.

Slavni c. kr. okrajni šolski svet v Radovljici nam je postal nemški razpis nadučiteljske službe na Jesenicah. Kolikor moremo posneti iz besedila, je ta služba razpisana do 10. decembra t. l. Seveda bodo morali uvaževati le slovensko pisane prošnje, ker drugačih ne bo.

Na vprašanja nekaterih šolskih voditeljev glede šolskih naznanil poročamo, da je tiskarni pošel orlov papir, ki ga mora naročiti iz c. kr. zaloge šolskih knjig na Dunaju. Ko bi imela tiskarna vsa naročila na šol. naznanila pravočasno v rokah, bi bila vsa šol. vodstva pravočasno postrežena, ker bi tiskarna na-

ročila zadostno število orlovega papirja. Zato prosimo dotične gg. šol. voditelje, ki so šele v zadnjem času naročili šolska naznanila, malo potrpljenja in jih prosimo, da v prihodnje naroke pravočasno.

„Slovenski Gospodar“ in — učiteljstvo. S slovenskega Štajerja nam pišejo: „Slovenski Gospodar“ se v svoji 53. šlevilki z dne 14. novembra t. l. besno zaganja v gotoveljskega nadučitelja tov. Fr. Brinarja, ki je 3. novembra t. l. v Celju pri glavnem zboru „Narodne stranke za Štajersko“ govoril o našem ljudskem šolstvu ter se je pri tem, kakor pač umevno, dotakni tudi naše „častite“ duhovščine. Vemo, da to, kar piše „Gospodar“, tov. Brinarja ne bo alteriralo ni najmanj; zakaj ni ga danes na Štajerskem uglednega slovenskega učitelja, ki bi ga že „Gospodar“ ne bil oblatil v umazanih svojih predalih ter mu izkušal škodovati. Ta list „ljudstvu v pouk in zabavo“, pa si pri vsem tem še domišljuje, da njegova beseda kaj odtehta v naši javnosti! Siromak misli, da smo še v onih časih, ko so bili učitelji, alias „šolmoštri“, to, kar so današnji mežnarji. Sicar bi ta mariborski neumnež vendar ne mogel pisariti takole: „Predno ste še vi bili na svetu, in predno je š e sploh bilo kaj modernega, liberalnega učiteljstva, so že slovenski duhovniki s tisto vestno in sveto skrbjo, ki jo je katoliška cerkev že od nekdaj, ko se nihče drug ni brigal za šolo, posvečala pouku in izobrazbi ljudstva, pridno delovali v šoli, (to „delo“ imamo še mnogi učitelji dobro v spominu!) ustanavljali šole in prinašali za izobraževanje mladine velikanske žrtve, bodisi duševne, bodisi denarne... Sicer pa izbruhi politične strasti ne bodo s ovenskega duhovništva niti za las premaknili s tistega stališča, na katerem je in na katerem mu njegova vest velevala ostati, (to prav živo vidimo posebno učitelji!) da namreč ima pri odgoji mladine cerkev gotovo veliko več govoriti, (aha!) kakor liberalno, v jarem „Narodne stranke“, ukle njeno učiteljstvo.“ — Tega seveda nihče ne verjame! Sicer pa le naprej tako. Učiteljstvo se ne boji boja in dobro ve, kaj je naloga njegova; ve pa tudi zakaj ga duhovenstvo tako strupeno sovraži. — V kjub vsemu vašemu hujskanju proti šoli in učiteljstvu pa izobrazba ljudstva vendar trajno napreduje; in to vas tako jezi, nas pa veseli! Čas narodove samosvoje pride, zato bo skrbelo učiteljstvo. Le hujskajte, a nas učiteljev ne boste ugnali! Le govorite ljudstvu o hlapcih liberalnih učiteljev, a mi bomo skrbeli in delali z vsemi silami na to, da naše ljudstvo več ne bo hlapčevalo duhovništvu!

Učiteljske usposobljenostne izkušnje za ljudske in meščanske šole v Ljubljani. Oglasili so se k njim 103 kandidatje, oz. kandidatinje. Aprobirani so bili: 1.) za meščanske šole; Anton Arko, def. učitelj na II. mestni deški šoli v Ljubljani; Maks Hočevvar, def. učitelj v Šoštanju; Anton Lenarčič, def. učitelj v Št. Vidu na Ljubljani; Henrik Rostrog, def. učitelj v Znajmu; Zofija Ciani, suplentinja na vadbici v Gorici; Ema Scharlach, vadnična učiteljica na ženskem učiteljišču pri uršulinkah v Celovcu; s. Emilija Wagner, učiteljica v uršulinskem samostanu v Škofji Loki; s. Zofija Wilcher, učiteljica pri uršulinkah v Ljubljani. B. Dopolnilne izkušnje so napravili: s. Ivana Kremžar, učiteljica na meščanski šoli pri uršulinkah v Ljubljani; s. Emilija Wagner (glej zgoraj!); Franc Stauffer, pomožni učitelj v Rilštajnu na Štajerskem; Anton Vode, prov. učitelj v Zagradcu; Ivan Bertot, def. učitelj v Runčah na Štajerskem; s. Marija Finžgar, učiteljica na zunanji dekl. šoli pri uršulinkah v Ljubljani; s. Antonija Kržišnik, učiteljica pri uršulinkah v Ljubljani; s. Mar. Rodič, učiteljica v uršulinskem samostanu v Ljubljani; s. Leopoldina Grčar, učiteljica v uršulinskem samostanu v Škofji Loki. C. Specialno izkušnjo iz francoščine je prebila Vita Kersnik, abiturjentinja na Brdu. D. Za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Božidar Betriani, prov. učitelj v Ribnici; Josip Bohinc, prov. učitelj v Pišecah na Štajerskem; Bogomir Govekar, pomožni učitelj na II. mestni deški šoli v Ljubljani; Ignacij Hude, prov. učitelj v Mirni peči; Ludvik Kozelj, prov. učitelj v Žužemberku; Viktor Mihelič, prov. učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano (z odliko); Josip Petrič,

prov. učitelj v Sromljah pri Brežicah; Edvard Praprotnik, prov. šolski vodja v Devinu; Egidij Schiffrer, prov. učitelj v Mirni; Franc Štular, prov. učitelj v Petrovi vasi; Franc Vadal, prov. učitelj v Št. Petru pod Sv. gorami na Štajerskem; Josip Velkavrh, prov. učitelj v Trbovljah-Vodah; Alojzij Voglar, prov. učitelj v Artičah; Franc Zagorec, prov. učitelj v Št. Jerneju; Matija Žitko, prov. učitelj v Sodražici; Ivan Keržič, prov. učitelj v Čadramu; Antonija Albrecht, prov. učiteljica v Tinleci; Marija Arzenšek, prov. učiteljica v Trbovljah; Marija Bitenc, prov. učiteljica v Šmartnem pod Šmarno goro; Marija Brolih, bivša prov. učiteljica v Strugu; Ana Ciuha, učit. suplentinja pri Sv. Duhu pri Radgoni; Margarete Čundič, pomožna učiteljica v Lichtenturnovem zavodu v Ljubljani; Marija Čepin, prov. učiteljica na Dunaju (z odliko); Roza Černe, učiteljica na privatni dekliški šoli pri uršulinkah v Ljubljani; Franca Čerov, prov. učiteljica v Hrv. Brodu; Karolina Gams, prov. učiteljica v Srednji vasi v Bohinju; Marija Gomilšek, prov. učiteljica na Dunaju; Karolina Greber, učit. suplentinja pri Sv. Florijanu pri Rogatecu; Marija Habec, bivša prov. učiteljica na uršulinski dekliški šoli v Mekinjah; Ana Hinterlechner, prov. učiteljica v Česnjevcu; Elizabeta Jug, prov. učiteljica v Podovi; Marija Jurjevčič, prov. učiteljica na Črnem vrhu; Marija Kalin, prov. učiteljica v Šmartnem pri Litiji; Eriha Kastrevc, pomožna učiteljica v Gradcu; Alojzija Kavčič, učit. suplentinja na Ponikvi; Amalija Keceelj, prov. učiteljica v Šenčurju pri Kranju; Emilija Knapič, prov. učiteljica v Studencu; Bibijana Kolšek, učiteljska suplentinja na Vranskem; Pavlina Kosec, učit. suplentinja v Podovi; Zofija Kralj, prov. učiteljica v Zavrču; Marija Lebar, prov. učiteljica v Ljutomeru; Marija Marok, prov. učiteljica v Hinah; Ivana Merhar, prov. učiteljica v Loškem potoku; Ivana Orel, prov. učiteljica v Vremu; Hermina Peče, pom. učiteljica na mestni nemški dekliški šoli v Ljubljani; Pavla Potočnik, prov. učiteljica v Komendi (z odliko); Friderika Ranzinger, učiteljica na nemški privatni šoli na Savi-Jesenicah; Adela Reven, pom. učiteljica v Kočevju; Albina Runovec, prov. učiteljica v Št. Ilju pri Slov. Gradcu; Ljudmila Škrbinšek, učit. suplentinja pri Sv. Marjeti na Dravskem polju; Ema Schmidmayer, bivša volonterka na mestni nemški dekliški šoli v Ljubljani; Erna Schott, pom. učiteljica v Sodražici; Emilija Treo, učiteljska suplentinja v Laporju; s. Ivana Velikanje, učiteljica na privatni dekliški šoli pri uršulinkah v Ljubljani; Marija Veselič, prov. učiteljica v Budanju; Eleonora Vodusek, prov. učiteljica v Trbovljah; Josipina Vrce, učit. suplentinja v Žužemberku; Marija Windischer, učiteljica na privatni dekliški šoli pri uršulinkah v Ljubljani; Julijana Zalokar, prov. učiteljica v Kopanju; Alb. Zavašnik, učit. suplentinja v Št. Petru v Medvedjem selu; Ivana Zupan, prov. pom. učiteljica na mestni slov. dekliški šoli v Ljubljani (z odliko); Marija Zupanek, učit. suplentinja v Vojniku pri Celju; za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Karel Gruden, prov. učitelj v Mehovem. Ena kandidatinja za meščanske šole in trije kandidatje za ljudske šole so bili reprobirani; 1 kandidat in 3 kandidatinje za ljudske šole so med izkušnjo odstopili, 2 kandidata pa k izkušnji nista prišla.

Kap je zadela v nedeljo popoldne v Ljubljani upokojenega učitelja Leopolda Pegana. Pokojnik je bil rojen l. 1842. v Gaberjih pri Ajdovščini. R. i. p.!

Častnikom ne bodo zvišali plač. To je zmaga ogrske vlade.

Abiturientom iz leta 1898 na koprskem učiteljišču. Usoda nas je pustila, da se trudimo 10. leto v blagor mladine. V teh letih smo občutili vse bridkosti in sladkosti najpotrebnejšega stanu. Učitelj se trudi in ubija svojo dušo in svoje telo le v korist drugih, a drugi tega ne upoštevajo in spoznavajo. Naš stan ni še dandanes cenjen po svojem zasluženju, in sami se moramo bodriti in osrčevati za nadaljna dela v prid milega slovenskega nam naroda, v blagor in srečo vsega človeštva. V samopomočije moč in naše rešenje! Zaradi tega opozarjam vse tovariše, da bi bilo umestno, da proslavimo

10 letnico našega učiteljstva kar najdostojnejše, da se opogumimo za nadaljnjih deset let. Vabim ljube tovariše, da podajo o tem svoje mnenje in da povedo, kako bi se to najlepše proslavilo, kdaj in kje? Mermolja.

Deželni šolski svet štajerski je potrdil izvolitev tovariša nadučitelja A. Gnusa članom okrajnega šolskega sveta laškega.

Iz deželnega šolskega sveta štajerskega. Izvršujoč sklep štajerskega deželnega zbora z dne 23. marca 1907. je predstavil dež. šolski svet sledeče šole po Spodnjem Štajerskem v višje plačilne razrede: v 1. plačilni razred enorazrednici v Mariji Beki in v Pernicah, dvorazrednici pri Sv. Duhu na Ostrem vrhu ter šestrazrednici v Leiteršpergu in Poberžu pri Mariboru. — V 2. plačilni razred enorazrednice v Breznem, Sv. Primožu, Topolšici in v Pamečah, dvorazrednice Zagorju, Trbovljah, Brezju pod Mariborom, Sv. Jederti, Sv. Katarini in v Podgorju; troirazrednice na Humu, pri Sv. Jurju ob Pesnici, Sv. Štefanu na Ptujski gori in Sv. Jurju ob Rogaški gori; štirirazrednice v Dramljah na Cvenu, v Zibiki, Sromljah in Škalah; petrazrednice v Braslovčah, pri Sv. Duhu v Ločah, Sv. Benediktu v Slov. Gor., Sv. Križu pri Ljutomeru, Framu, Kapeli pri Radgoni; šestrazrednice v Središču, Rajhenburgu in v Črešnjevcu.

Stavka na mariborskem učiteljskem, ki so jo uprizorili učiteljski III. in IV. letnika proti učitelju Majcnu, je sedaj rešena, toda za Slovence neugodno. Nemščino in zemljepisje bodo poučevali v 3. in 4. letniku začasno gimnazijski profesorji eg. Fink, Mörtl in Hoffer. Slovenščino pa naj bi nadalje poučeval — Majcen! — Kako zna mož učiti, smo tudi mi že povedali.

Na kmetijski šoli v Grmu je imenovan adjunktom gospod Rudolf Zdolšek, dozdaj potovalni učitelj na Primorskem.

Umrl je v Št. Jerneju na Dolenjskem tov. Fran Mukič, učitelj v pokoju. R. i. p!

Nemška šola v Velenju, ki jo imenujejo „trdnjavo Nemštva v šaleški dolini“, so že otvorili.

Usposobljenostni izpit za ljudskošolske učitelje so napravili pred komisijo na učiteljskem v Kopru. Anton Fakin, iz Šrbine na Krasu, Franc Ferjančič, iz Lokavca pri Ajdovščini, Ivan Samic iz Trsta, Albert Poljšak iz Smarij pri Ajdovščini, in Viljem Tomišek iz Morskega na Tolminskem.

Prvi letošnji roditeljski sestanek na šoli v Zagorju na Notranjskem se je vršil dne 10. t. m. Predaval je tov. nadučitelj Rudolf Horvat o vzgoji otrok v predšolski dobi. Predavanje je bilo srednje dobro obiskano.

Za nemškega nadučitelja za šolo v Št. Petru na Medvedovem selu so baje proslave občine Sv. Ema, Sv. Peter in Pristova. — Ubogi Strmšek! Kaj bi dejal, ko bi vedel, kaj se godi v njegovem službenem kraju!

Nove dopisnice po 5 vinarjev so izšle. Na nove dopisnice se bo dalo več napisati, ker je prva stran razdeljena na polovici, na katerih eno se bo dalo tudi pisati.

Družba sv. Cirila in Metoda opozarja rodoljube, da se družbeni koledar še vedno razpošilja in bo v teku enega tedna razposlan. Če se je pomotoma kdo izpustil, prosimo prav vljudno, da se blagovoli po preteku tega časa pri družbi sv. Cirila in Metoda oglasiti, ustregli mu bomo prav radi. To pa objavljamo, zaradi tega, da se na isti naslov ne bi poslalo več eksemplarov.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico. Dne 19. t. m. se je zbralo v obrtnem Skednju na obali Adrije 63 učiteljev in učiteljic na jesensko zborovanje. V pozdravnem govoru je predsednik Ferluga pozdravil navzoče goste, g. nadzornika Nekermana in osem vrlih tovarišic in tovarišev iz solne Goriške. Nato nam je podal poročilo o „Zavezinem“ zborovanju v Radovljici, ki se je z odobravanjem vzelo na znanje. Tovariš Grmek je poročal o velikem zborovanju zastopnikov učiteljskih društev vseh narodov Avstrije na Dunaju. Povedal je, da je bil ganljiv in veličasten nastop 723 delegatov, ki so zastopali učiteljsko armado na 50.000 učiteljev. — Koliko bi ta armada lahko tadan ukrenila koristnega

za šolstvo posebej in človeštvo sploh, a žalibog ves ta zbor je bil tukaj zbran, da prosi kruha najvrednejšemu delavcu in največjemu dobrotniku človeštva. — Občo pozornost na zborovanju v Skednju je zbudila cela vrsta mladih učiteljev in učiteljic, ki je v krepkih besedah pokazala, da se je v našem društvu pojavila mlada struja, ki hrepeni po tesnejši zvezi med učiteljstvom in po samoizobrazbi na pedagoškem in znanstvenem polju sploh o priliki mesečnih pevskih vaj in občnih zborov. To novo strujo se je simpatično pozdravilo. Sprejeta sta bila sklep, da se prosi pospešenje šolskega zakona in resolucija za ustanovitev dveh meščanskih šol, in sicer ene obrtne, a druge trgovskega značaja. Odboru se je tudi naložilo, naj se informira o večernih tečajih in pospeši njih otvoritev. Po završenem zborovanju se je podalo učiteljstvo v livarne „Kranjske obrtne družbe“. Ravnateljstvo nam je prijazno dovolilo vstop in dalo nam na razpolago gosp. uradnika Seemanna, ki nas je vodil okolo „večnega ognja“. Ogleдали smo si titanske sesalke za vodo, ki v številnih cevih obdajejo plavže; videli smo velikanske pokončne kotle, odkoder se razgreti zrak do 900° C pošilja v plavže rudo topit. V naši navzočnosti so odprli plavže ter izlili tekoče železno lavo v pripravljene kalupe. Čudili smo se pečem, iz katerih se je avtomatično potiskal ravnokar dovršen razbeljen „k o k s“ na strmino, na kateri so delavci iz pripravljenih rokovov bruhalo vodo, da se je gasil. Tega namreč mešajo po plasteh z žel-zno rudo v plavže. — Šele ob 3. uri smo sedli za mizo. Med obedom sta nas divila širji in ožji pevski zbor in umetno igranje na klavir. Vseh je pa iznenadil ljubki umetniški glas solo-pevkinje učiteljice novinke simpatične Aurelke. Naj omenim še, da so govorili leteli križem preko glav. Med temi je bil Grmkov do ljubeznivega učitelja Korena, ki gre letos v zaslužni pokoj. Vedno mladi Nace iz Goriške je z laskavimi besedami pozdravljaj zbrano tržaško učiteljstvo, ki skrbno čuva slovensko ozemlje ob Adriji. Nepozabni dan se je zaključil z lepo napitnico Marice Gregoričeve in navdušenim govorom g. okrajnega nadzornika. Na veselo snidenje pri bodočem občnem zboru!

Razgled po šolskem svetu.

— **Tečaj za analfabete** so otvorili te dni v Krminu na Primorskem.

— **Italijansko vseučilišče.** Italijanski deželni poslanci so brzojavili naučnemu ministru ter izrekli obžalovanje, da se vključ soglasnemu sklepu deželnega zbora še vedno ni izpolnila obljuba glede veljavnosti v Italiji napravljenih izpitov in dobljenih izpričeval. V brzojavki se nujno zahteva, naj se ta obljuba takoj izpolni. Obenem so poslali italijanskim vseučiliščnikom na Dunaj in v Gradec brzojavno priznanje za odločni boj. Nemški svobodomiselniki dijaki so imeli na vseučilišču v Inomostu shod, kjer so sklenili navdušene čestitke tovarišem na Dunaju in v Gradcu za brezobzirno odbijanje Italijanov. Nadalje so pozvali akademične oblasti, naj se z vsemi silami upro nakani, da bi dobili v kraljevini Italiji napravljeni izpiti veljavnost v Avstriji, češ, da bi bilo to nezaslišano ponižanje znanstvenega ugleda avstrijskih visokih šol.

— **Ljudske šole v Bosni in Hercegovini.** Koncem šolskega leta 1905/6 je bilo v Bosni in Hercegovini 366 ljudskih šol, in sicer 253 narodnih, 103 konfesionalne in 10 privatnih šol. Od 103 konfesionalnih šol je bilo 70 pravoslavnih, 31 katoliških, 1 luteranska in 1 židovska. V omenjenem šolskem letu je bilo otvorenih 15 novih šol, ena pa opuščena. Na 4284 prebivalcev prihaja komaj ena ljudska šola. Šole je obiskovalo 26.155 dečkov in 7543 deklic, skupaj 33.698 otrok, dočim je bilo v šolskem letu 1904/5 32.786 otrok. Po veri je bilo 4902 mohamedanskih, 13.597 pravoslavnih, 13.341 katoliških in 1340 židovskih otrok, dočim so drugi pripadali raznim drugim verstvom.

— **Trgovsko šolo v Gorici** obiskuje letos 19 učencev.

— **Obrtna šola v Gabrovici.** Na prošnjo pripravljalnega odbora je dovolila goriška trgovska in obrtna zbornica za obrtno šolo v Gabrovici vsoto 200 K na leto.

Listnica uredništva.

M. V.: Vaš članek porabimo prihodnjič. Doslej ni bilo prostora. Ob-
ljubljeno pošljite. Prosimo! — K. K.: Hvala! Pride na vrsto.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2555. Kranjsko. (178) 1

V Krškem okraju se razpisuje s tem učiteljska služba na dvo-
razredni šoli v Studencu v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim
potom do dne 28. decembra 1907.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni šolski službi še
niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati,
da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 21. novembra 1907.

Št. 3266. (176) 1

Na dvorazredni ljudski šoli v Budanjah se razpisuje s tem drugo
učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom semkaj pred-
lagajo do 24. decembra 1907.

Prosilci, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni morajo
z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično
sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 23. novembra 1907.

Št. 1634. (177) 1

V litijem okraju se razpisuje s tem voditeljska in učiteljska služba
na enorazredni ljudski šoli v St. Lambertu v stalno oziroma začasno
nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom semkaj pred-
lagajo do 24. decembra 1907.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni,
morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno
telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 24. novembra 1907.

Naprednemu in zavednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zavezinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš

Popotnik

Zvonček

Domače ognjišče.

**Ozirajte se na tvrdke, ki objav-
ljajo oglase v našem listu!**

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig
in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju, Rotovška ulica 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike,
radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir,
platno, gradl ali polusnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljstvo,
župnijske urade, okrajne zastope, užitninske zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

== Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank. ==

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice. — Štambilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken)
za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s cveticami od najpreprostejše do
najfinejše. — Albumi za slike, dopisnice in poezije. — Zavitke za urade v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago. — Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene.

— Priznano dobro blago. — Solidna in točna postrežba.

140 52—9

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,**

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca vinotoka 1907 K 131.408.52.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za
odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez
vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

**Narodna
knjigarna**

161 52—4

**v Ljubljani, Jurčičev
trg št. 3**

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi,
risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi
potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu
naprednemu učiteljstvu za dobavljenje vseh

**knjig in časopisov ter šol-
skih in drugih potrebščin.**

Filip Fajdiga

Ljubljana,

Sv. Petra cesta števil. 19

priporoča 136 14—10

častitemu učiteljstvu svojo

veliko zalogo

pohištva v vseh slogih.

Izdeluje tudi po naročilu.

Delo solidno in trpežno.

* * * Cene nizke. * * *

Panorama kosmorama

Dvorski trg šte. 3 (pod „Narodno kavarno“).

Od 24. novembra do vštetega 30. novembra 1907: 138 9

Cesarski manevri na Koroškem l. 1907.

FR. BURGER

Spodnja Šiška

parotovarna lesnih izdelkov in vseh v mizarstvo stroko spadajočih del.

Izvršitev solidna, vestna in natančna. Cene nizke.

156 26—3

VERONIKA KENDA

v Ljubljani na Dunajski cesti šte. 20

priporoča p. n. krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom in učiteljstvu svojo veliko 118 52. 13

zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih. pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnal, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov.

Glavna zaloga Jos. Petričevih zvezkov.

Postrežba točna in solidna.

Pošljite po vzorce!

Barhant

in flanelo (moderne vzorce), platno, damast, prte, brisače, blago za srajce in drugo platneno in bombažasto blago, modno blago za dame in gospode najboljše in preizkušene kakovosti

priporoča izvozna trdka platnenega in modnega blaga

V. J. Havlíček

160 26—2

v Podjebradu na Češkem.

Vsako sezono novosti. Mnogo pohvalnih pisem. Naročila nad 15 kron pošiljam poštnine prosto.

Modna trgovina Pavel Magdić, Ljubljana, Prešernove ulice št. 7

Gospod! Berite novice, ker so za vas važne in koristne!

Razpošiljam po poštnem povzetju

za 12 K 50 vin.

krasno, dobro in moderno opravo

katera obstoji iz sledečih predmetov:

Fina bela ali barvasta srajca št. . . . ?
Dobre spodnje hlače. Lepa spalna srajca.
1 ovrtnik po želji. Krasna kravata.
1 par trpežnih nogavic. Močna brisalka.
Izsvetne naramnice. 3 dobre žepne rute.

Vse v škafliji lepo aranžirano.

Razpošiljam z obratno pošto. Ako bi kaj ne ugažalo, vrnem denar nazaj, 11

Srajce za gospode in dečke, spodnje hlače, ovrtniki, zapestnice, napravniki in žepne rute.

Pravo Jagrovo normalno perilo, trikot-srajce, jopice in hlače.

Mrežaste in potne jopice, srajce, čepice in sport-pasovi.

Nogavice, naramnice, odeje in blazine za potovanje.

Kravate, gumbi za manšete.

Za lovce: telovniki, nogavice, rokavice, dokolenice.

Ogrevalci za kolena, meče, prsi, hrbet, trebuh in glavo.

Nahrbtiki, ovrtniki, robci.

Narodni trakovi in zastave, narodne čepice, torbice in drugi domači narodni izdelki itd.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge iz kavčuka.

Sukanec za šivanje, pletenje in vezenje. Gumbi in različne igle.

Različne podloge in potrebščine za krojače in šivilje.

Idrijske čipke, vezene čipke in vložki.

Pajčolani za neveste, mirtovi vencji.

Damsko perilo, spodnja krila, predpasniki in kopalne obleke.

Modreci in potrebščine za modrece.

Glave-rokavice in rokavice za uniformirane, pletene, letne in zimске rokavice.

Kopalno perilo, dišave, milo in ustna voda.

Krtače za obleko, glavo in zobe.

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenci.

Čipkasto blago, pajčolani, čipkasti ovrtniki, čipke, vložki, svilnate vezene.

Jabots, Fichus, damski ovrtniki in kravate.

Svilnati in baržunasti trakovi.

Pozamentarija, porte in žnore, rezice, krevice in žnore za tapetnike.

Kropi in flori za žalovanje.

Zlate in srebrne rezice, čipke in žnore.

Šerpe

iz svile, čipk in volne.

Nogavice za dame, dekleta in otroke.

Jopice, hlače, otročje perilo in odeje za vozičke.

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡
Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

(19) 35

Žirovnikove „Narodne pesmi za šolsko mladino“

(96) 23—18

se dobe edino v

„Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani.

Izvod stane 20 h, s poštnino 3 h več.

ANTON ŠARC Ljubljana Sv. Petra cesta 8

Špecialna trgovina za opreme nevest. Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prti, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd. 119 52 12

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled.

Strogo solidno blago. Švicarske vezenine. Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica, Kolodvorske ulice št. 8.

Angleško skladišče oblek Ljubljana, Glavni trg 5.

Največja zaloga in izbira oblek za gospode in dečke, športnih oblek, površnikov, dežnih plaščev in zimskih sukenj.

Obleke in površniki, kakor tudi damski kostumi se izdelujejo po meri in najnovejšem kroju.

Na zahtevanje se pošilja na izbiro tudi brez povzetja.

V zalogi so vedno najmodernejše damske obleke.

Jako nizke cene. O. Bernatovič.

142 52—9

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52—47 tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice števil. 6
nasproti hotela „Union“
priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
njiju priznано najboljši, črni, medli
lak za šolske table.

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14
(poleg stare g. Urbančeve trgovine)
priporoča v veliki izbiri
klobuke, cilindre in čepice;
tudi raznovrstno (1) 52—47
moško perilo, kravate itd.
po zmernih cenah.
Za gg. učitelje 10% popusta!

Ustanovljeno leta 1832.

Lak za šolske table

črn in medel,
olje proti prahu
priznано najboljšje
prodaja (16) 50—45
ADOLF HAUPTMANN
prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja
— v Ljubljani. —
Ilustrovani ceniki zastoj in poštne prosto.